

DRUŠTVO | 24/11/2025. | PIŠE Nataša Škaričić

Klinike, udruge, kongresi: Skrивene poluge medicinske moći u Hrvatskoj

Kroz dva studijska primjera prikazujemo mehanizme kojima dio liječničkih elita, istovremeno prisutan u vrhu javnih bolnica i privatnog sektora, stvara komercijalizirane mreže udruga i tvrtki, čije je poslovanje potpuno izvan domašaja institucija nadzora i javnih politika. Liječnički autoritet otvara vrata svim oblicima sukoba interesa u zdravstvu

Ilustracija

FOTO Marko Mrkonjić/PIXSELL

U hrvatskom zdravstvu postoji značajan sloj liječnika koji nikada ne trpi mane sistema – naprotiv, njihova moć ga razara. Nakon što smo u prvim dijelovima feljtona “Medicinsko tržište u Hrvatskoj: Preveliki da propadnu” pokazali kako privatni sektor buja na teret javnog, ovaj nastavak ulazi u njegovu unutarnju mehaniku – strukture moći koje pokreću taj rast. U završnom poglavlju ističemo jedan od najstabilnijih, ali i najskrivenijih izvora te moći: dugotrajno preplitanje javnih funkcija s privatnim interesima u režiji ključnih aktera i donositelja odluka, najčešće profesora medicine.

U mreži javnog zdravstva oni nastupaju kao voditelji klinika, šefovi zavoda, autori nacionalnih smjernica i članovi brojnih povjerenstava, dok na tržištu upravljaju privatnim bolnicama, poliklinikama, tvrtkama za trgovinu medicinskom opremom, konzultantskim firmama itd. No, u ovom smo se istraživanju posvetili najslabije istraženom području – stručnim društvima i nizom formalno neprofitnih udruga, koje za njihove osnivače i predsjednike funkcioniraju kao platforme za komercijalne aktivnosti. One često nose akademske nazive poput “stručno društvo ili liga za xy bolest“ i uživaju javni status, no jednako često služe kao forma za sive djelatnosti, kroz koju utjecajni pojedinci kontroliraju edukaciju o određenim područjima medicine, stručne tečajeve, kongrese, industrijske donacije, pa time i smjer terapijske prakse.

Kako pokazuju istraživanja objavljena u BMJ-u i NEJM-u, organizacije pacijenata i medicinara često su formalno neprofitne i predstavljaju se kao neovisni glas struke ili pacijenata, ali mnoge od njih u praksi ovise o financiranju farmaceutske industrije, pa funkcioniraju kao produžene ruke industrijskog marketinga, prerusene u javnozdravstveni ili znanstveni autoritet.

– Vodeći stručnjaci utječu na propisivačke navike i zato se njih plaća da predavanjima “evangeliziraju“ branšu o konkretnom proizvodu. Taj koncept je učinkovit jer svi propisivači ovise o velikim šefovima, pogotovo ako se radi o mlađima koji žele akademska napredovanja. Ako šef kaže da se proizvod propisuje, to se rijetko ne poslušaju – kazala je za Novosti suradnica industrije koja je željela ostati anonimna.

Naglašavamo da nije upitno to što profesori medicine imaju veći utjecaj na zdravstvene politike i terapijske smjernice od liječnika početnika;

problem je u raširenoj praksi da se taj autoritet, umjesto da ostane u javnom sektoru, širi na privatne poslovne modele preko udruga koje javnost ne može nadzirati. U Hrvatskoj je odnos između industrije i nevladinog sektora posebno mutan: prošle su godine u Hrvatskoj članice Inovativne farmaceutske inicijative (iF!) zabilježile najmanje 32 milijuna eura uplata prema zdravstvenim organizacijama, zdravstvenim radnicima, udrugama pacijenata i ulaganjima u istraživanje i razvoj, ali je način na koji iF! prikazuje uplate teško prohodan, a objava poimeničnih subjekata koji su primili novčane uplate ovisi o njihovoj dobroj volji. Prema izvorima u industriji, čak 90 posto zdravstvenih radnika koji su primili novčane uplate ne daje dozvolu za objavu podataka.

Kako pokazuju istraživanja objavljena u BMJ-u i NEJM-u, organizacije pacijenata i medicinara često su formalno neprofitne i predstavljaju se kao neovisni glas struke ili pacijenata, ali mnoge od njih u praksi ovisе o financiranju farmaceutske industrije

Jednako je i u kompanijskim EFPIA (European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations) izvještajima koji se baziraju na licemjernom konceptu transparentnosti; za sliku stanja prezentirane tablice treba pretraživati mjesecima, a i tada bi dobili samo uvid u ono što kompanije i zdravstveni radnici prijavljuju. Samo Hrvatski liječnički zbor (HLZ) okuplja čak 157 stručnih društava koja od industrije primaju donacije na jedinstveni račun HLZ-a, pa je nemoguće rekonstruirati njihova pojedinačna poslovanja. Paralelno s time, nemoguće je rekonstruirati i kakav javni interes stoji iza poslovnih aktivnosti tih društava.

Zbog svega navedenog, istraživanje ovog modela iskorištavanja javne funkcije za privatni profit prilično je komplicirano i zahtijeva dubinsko pretraživanje više javnih izvora informacija, koji su loše organizirani i prikupljaju samo mali dio podataka potrebnih za detaljnu analizu.

Za primjer, analizirali smo dvije strukture stvorene na komercijalizaciji položaja visokopozicioniranih liječnika u javnom sektoru; prva se formirala oko liječenja hipertenzije, a druga oko neuroloških bolesti. Prema podacima iz javnih registara FINA-e, trgovačkih sudova, Registra

neprofitnih organizacija i poslovnih web stranica, obje otkrivaju isti obrazac: jedan liječnik/ca osniva i predsjedava s više komercijaliziranih organizacija koje se predstavljaju kao akademske i edukativne, stvaraju prihod bez zaposlenih, a djeluju na osnovu pozicija moći svojih osnivača u javnim bolnicama.

Ne navodimo konkretna imena, jer oba slučaja koristimo za ilustraciju kako se javnozdravstveni prostor može preoblikovati u privatni poslovni ekosustav, a ne za progon pojedinaca.

Krećemo od priče o hipertenziji – bolesti koja je desetljećima predmet javnozdravstvenih kampanja – u središtu koje se nalazi liječnik iz bolnice u mreži javnog zdravstva, osoba impresivne akademske biografije i dugogodišnjeg stručnog angažmana. Osim što je bio osnivač privatne specijalističke ordinacije, koju je kasnije prepustio sinu i supruzi, imao je i konzultantski obrt, a sada je predsjednik i osnivač dvaju neprofitnih društava.

Zbrojeno, dvije udruge pod vodstvom istog liječnika ostvarile su više od 312 tisuća eura prihoda u 2024. godini, bez ijednog radnog mjesta, bez institucionalne logistike i s izuzetno stabilnim rastom

Prva od dviju udruga koje vodi osnovana je 2022. godine i u tri je godine narasla do ukupnih prihoda od 254,9 tisuća eura u 2024. godini. S rastom od 160,7 posto u prvoj godini i dodatnih 55,6 posto u drugoj, udruga je postala jedan od financijski najaktivnijih subjekata u cijelom području javnozdravstvenih kampanja vezanih uz hipertenziju. Istovremeno, udruga nema nijednog zaposlenog. Imovina joj je krajem prošle godine iznosila 125,7 tisuća eura, a višak prihoda 28,6 tisuća eura. Druga udruga, usmjerena na stručnu edukaciju i nefrološke teme, osnovana je još 1995. godine, a 2024. godine ostvarila je 56,7 tisuća eura godišnjih prihoda, nakon što je prethodne godine uprihodila 114,4 tisuće eura. I ona posluje bez zaposlenih, uz akumulirani višak od više od trideset tisuća eura.

Zbrojeno, dvije udruge pod vodstvom istog liječnika ostvarile su više od 312 tisuća eura prihoda u 2024. godini, bez ijednog radnog mjesta, bez institucionalne logistike i s izuzetno stabilnim rastom. U praksi, to znači

da sve operativne aktivnosti – organizacija kongresa, predavanja, kampanja, javnih događanja i stručnih skupova – moraju biti naručene izvana. Upravo u tom prostoru outsourcinga otvara se najvažniji dio ove priče.

U godini u kojoj dvije udruge dostižu svoje financijske vrhunce, liječnikov sin vodi privatnu tvrtku specijaliziranu upravo za organizaciju stručnih skupova, edukativnih događaja i kongresa u zdravstvenom sektoru. Prema podacima na službenoj stranici, tvrtka surađuje s društvima koja je osnovao otac i radi na prepoznatljivim kampanjama tih društava. U 2023. godini završila je s nulom prihoda, da bi već iduće godine ostvarila je 537 tisuća eura. Pritom je zaposlila pet ljudi i završila godinu s neto dobiti od 31,3 tisuće eura. Ulaganja u opremu od gotovo 45 tisuća eura i potraživanja od 55 tisuća dodatno potvrđuju da je riječ o profesionalnoj produkcijskoj firmi, potpuno prilagođenoj zahtjevima medicinskih događaja. Drugim riječima: firma je specijalizirana za upravo onaj tip posla koji udruge njegova oca ne mogu obavljati same.

Ovaj niz podataka otvara pitanje je li riječ o zatvorenom krugu u kojem se javni autoritet, neprofitne organizacije i privatni poduzetnički interes potpuno prelijevaju u aktivnostima koje, k tome, nemaju mjerljivu javnozdravstvenu vrijednost.

Nakon priče o hipertenzijskoj obiteljskoj manufakturi, u drugom se primjeru radi o zauzimanju neurološke niše, i to s trima stručnim udrugama koju je ista osoba registrirala na istoj adresi. Pritom se radi o liječnici koja kao simbolički kapital ne koristi samo istaknuti položaj u javnoj bolnici-kliničkom bolničkom centru, nego i status akademkinje koji je ostvarila u drugoj zemlji.

Kad se ta tri društva stave jedno kraj drugoga, vidimo tri pravne osobe u istom gradu, na istoj adresi, u istoj specijalističkoj grani medicine, s istom predsjednicom i istim kontaktima, posvećena trima ključnim temama iste grane medicine

Prva je osnovana 2013. godine i na prvi pogled djeluje kao još jedno stručno udruženje koje ponekad organizira tečaj, simpozij ili okrugli stol.

Međutim, financijski izvještaji pokazuju sasvim drugu sliku. Između 2020. i 2024. godine udruga kontinuirano raspolaže s između 50 i 80 tisuća eura imovine; 2024. godine ukupna imovina iznosi 78,1 tisuću eura, od čega se najveći dio odnosi na financijsku imovinu: novac na računu, potraživanja i dane zajmove. Samo potraživanja za prihode krajem 2024. godine dosežu dvadeset tisuća eura, a dani zajmovi iznose petnaest tisuća eura – za jednu strukovnu udrugu to je razina aktivnosti koja nadilazi povremeno skupljanje članarina. Na strani obaveza slika je slična: društvo se normalno zadužuje i otplaćuje, ali ostaje u plusu. Ukupne obveze 2024. godine iznose 52,4 tisuća eura, a unatoč tome u bilanci stoji višak prihoda od 25.7 tisuća eura. U prijašnjim je godinama taj višak varirao, krećući se od 37 tisuća 2020. do 54 tisuće 2021. godine, s padom 2023. godine i ponovnim rastom na kraju promatranog razdoblja. Cijelo to vrijeme društvo nema nijednog zaposlenog, pa je jasno da se sav rad obavlja preko honorara, ugovora o djelu i vanjskih suradnji.

Druga udruga, smještena na istoj adresi i registrirana pod istom klasifikacijom djelatnosti, financijski je još izloženija. U posljednjih pet godina godišnji su prihodi rasli i padali, ali nikad ispod razine koja je svrstava u marginalnu udrugu: od 31,9 tisuća eura 2020. godine, preko 87.7 tisuća u 2021. godini do 124,8 tisuća eura 2022. godine, nakon čega slijede dvije godine pada – 77,6 tisuća eura u 2023. i 74 tisuće euro u 2024. godini. Unatoč padu prihoda, društvo ostaje financijski vrlo udobno pozicionirano. Ukupna imovina 2024. godine iznosi 98,9 tisuća eura, pri čemu je 72 tisuća eura na računu, oko 13 i pol tisuća eura u potraživanjima, te tri tisuće eura u danim zajmovima. Vlastiti izvori – akumulirani višak prihoda – kraj 2024. godine dočekuju na razini od 69,7 tisuća eura. Čak i u godini kad bilježi gubitak od 48,3 tisuća eura (2023.), društvo to bez problema amortizira, jer kreće s viškom od 95,8 tisuća eura iz prethodnog razdoblja; već iduće godine ostvaruje novi plus od 22,3 tisuće eura. Ni ovdje nema zaposlenih, a bilanca pokazuje da se deseci tisuća eura usmjeravaju na naknade “osobama izvan radnog odnosa”. Ono što bi, gledano izvana, trebalo biti mala strukovna udruga koja povremeno organizira simpozij o jednom neurološkom stanju, izgleda kao organizacija koja se godinama kreće u rasponu od tridesetak do 120 tisuća eura godišnjih prihoda, drži skoro sedamdeset tisuća eura akumuliranog viška i funkcionira kao trajni, privatno upravljani fond struke.

Treća udruga zaokružuje tu sliku. I ona je osnovana 2013. godine, registrirana pod istom šifrom djelatnosti i smještena na istoj adresi. U razdoblju od 2020. do 2024. godine ukupna imovina oscilira između 66 i 115 tisuća eura; 2023. godine ima 98,4 tisuće eura imovine, da bi 2024. godinu završilo s 66,6 tisuća eura. I ovdje je gotovo sve financijska imovina: 2024. društvo ima 28,5 tisuća eura na računu, više od 14 tisuća eura potraživanja, te pet tisuća eura danih zajmova. U prethodnim godinama ta su potraživanja znala dosezati i preko pedeset tisuća eura, a dani zajmovi petnaest tisuća. Vlastiti izvori – višak prihoda – iznose 62,5 tisuća eura 2024. godine, nakon što su 2021. godine iznosili čak 100,99 tisuća eura. Uz sve to, ukupne obaveze su relativno male, tek nešto iznad četiri tisuće eura, a društvo, kao i prethodna dva, nema nijednog zaposlenog. I ovdje bilanca otkriva visoke iznose naknada “osobama izvan radnog odnosa”, poput 34,7 tisuća eura prijavljenih 2022. godine.

Kad se ta tri društva stave jedno kraj drugoga, vidimo tri pravne osobe u istom gradu, na istoj adresi, u istoj specijalističkoj grani medicine, s istom predsjednicom i istim kontaktima, posvećena trima ključnim temama iste grane medicine. Svako od njih godinama posluje bez zaposlenih, akumulira desetke tisuća eura viška, drži značajna sredstva na računima, daje zajmove i isplaćuje honorare. Formalno su to neprofitne, stručne udruge koje produciraju nepoznatu javnozdravstvenu vrijednost, dok u praksi čine mali klaster organizacija koje funkcioniraju kao privatno vođen sektor.

Njihova osnivačica reklamirana je kao članica stručnog tima u najmanje dvije poliklinike USKOK-ovog osumnjičenika dr. KREŠIMIRA ROTIMA.

Oba primjera ilustriraju još jedan mehanizam preko kojeg se zdravstvo rastače zbog komercijalnih interesa, ali i kako taj proces servisira država, nadzorne i regulatorne institucije i javni sektor. Kao što smo već naglasili, ključni igrači u tom sektoru istovremeno su u vrhu državnih klinika, regulatori, edukatori, arbitrari, predsjednici društava, kreatori smjernica, zaštitna lica kampanja i – u respektabilno velikom broju – vlasnici ili neformalni pokrovitelji niza komercijalnih subjekata koji posluju u istoj grani medicine u kojoj rade.

Činjenica da javni sektor propada, privatni buja, a pacijenti dižu kredite za vitalne zdravstvene usluge, logičan je ishod politike koja je tzv. liječničkim elitama prepustila javne politike. Sive zone komercijalizacije zdravstva, razgranate mreže konflikta interesa i profitizacije javnih funkcija objašnjavaju zašto je tržište zdravstvenih usluga “preveliko da

propadne” – ne zato što država štiti ključne igrače, nego zato što oni upravljaju državnim zdravstvenim politikama.

Ovaj tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti

POVEZANI ČLANCI

Hitna na aparatima

KOLUMNNE

VIKTOR IVANČIĆ

Akcija na reakciju

BORIS DEŽULović

Učimo hrvatski: Gang-bang

SINAN GUDŽEVIĆ

Vincenzo Mura

BORIS RAŠETA

Brdo dobrih ljudi

[POGLEDAJ SVE](#)

NOVOSTI НОВОСТИ

PORTAL NOVOSTI

Ljudevita Gaja 7, Zagreb, Hrvatska

Telefon 01 48 11 198

Telefaks 01 48 11 281

E-mail info@portalnovosti.com

KONTAKTI

PRODAJNA MJESTA

PRETPLATA

TISKANA IZDANJA

IMPRESSUM

PRIJATELJI

KOLAČIĆI

